

سهم هزینه‌های بیمه‌های بازرگانی در سبد هزینه خانوارهای شهری و راهکارهای افزایش آن

سید قاسم صمیمی فر^(۲)

چکیده

تردیدی نیست که بخش مهمی از بازارهای بیمه‌های بازرگانی را باید در بین خانوارها جست و جو کرد. خانوارها می‌توانند برای تأمین آینده خود و فرزندانشان و نیز حفظ موقعیت اقتصادی خویش از مزایای صنعت بیمه استفاده کنند و مشتریان خوبی برای بیمه‌های بازرگانی باشند. نتایج نشان می‌دهد که بیمه‌های بازرگانی هنوز جایگاه واقعی خود را در بین خانوارها پیدا نکرده‌اند و هزینه‌های بیمه‌ای (حق بیمه پرداختی) سهم اندکی از بودجه کل خانوار را در بر می‌گیرند. به نظر می‌رسد که عواملی مانند محدودیت‌های مالی و درآمد سرانه اندک و همچنین عدم شناخت صحیح از صنعت بیمه و مزایای آن می‌توانند در این زمینه نقش داشته باشند. این مطالعه نشان می‌دهد که گرچه سهم حق بیمه در کل بودجه خانوار ناچیز است اما روند رو به رشدی در رویکرد خانوارها به صنعت بیمه در حال شکل‌گیری می‌باشد.

واژگان کلیدی

بودجه خانوار، سهم حق بیمه، کسش درآمدی، بیمه‌های بازرگانی، درآمد واقعی، دهک‌های درآمدی

مقدمه

میزان توجه خانوارها به بیمه و رشته‌های مختلف آن موضوع اصلی مقاله حاضر را

۱. این مقاله مبتنی بر طرح تحقیقاتی است که در مرکز تحقیقات بیمه‌ای بیمه مرکزی ایران انجام شده است.

۲. کارشناس ارشد اقتصاد.

تشکیل می‌دهد. خانوارها به عنوان واحد اقتصادی فعال می‌توانند به بیمه به عنوان یک خدمت در کنار سایر کالاها و خدماتی که برای آنها هزینه می‌کنند بنگرند.

بدیهی است که میزان اهمیت هر کالا یا خدمت برای مصرف‌کننده می‌تواند به میزان یا سهمی از درآمد خانوار که بدان کالا یا خدمت اختصاص داده می‌شود، بستگی داشته باشد. لذا بودجه یا درآمد خانوار محدودیتی جدی در این مورد محسوب می‌شود. علاوه بر آن سلیقه مصرف‌کننده و میزان شناخت او از کالاها یا خدمات و تصویری که از کارایی هر کالا یا خدمت دارد بر این تصمیم‌گیری مؤثر است.

در این مقاله سعی خواهیم کرد که رشته‌های مختلف بیمه‌ای معطوف به خانوار را مطرح و سهم جایگاه آنها را در سبد هزینه خانوار مورد توجه قرار دهیم. به نظر می‌رسد که خانوارها می‌توانند مشتریان خوبی برای رشته‌های مختلف بیمه، هم برای بخش بیمه‌های اشخاص و هم برای برخی از سایر رشته‌ها باشند.

سرمایه هر فرد یا خانوار را می‌توان به دو قسمت اصلی تقسیم کرد، یکی، عمر و سلامت جسمی که می‌توان آن را تحت پوشش بیمه‌های اشخاص (عمر، حوادث، درمان و رشته‌های مرتبط) قرارداد و دیگری دارایی و اموال که می‌توان آنها را با بیمه‌های آتش سوزی، مسوولیت، تصادفات، باربری و مانند آن تضمین کرد.

جایگاه صنعت بیمه در اقتصاد خانوار

برای بررسی جایگاه صنعت بیمه در اقتصاد خانواده و رویکرد خانوارها به این صنعت ابتدا کل درآمد خانوار را در نظر می‌گیریم و سهمی را که از کل درآمد به رشته‌های مختلف بیمه تعلق یافته است محاسبه می‌کنیم. مقدار مطلق مبلغی که به عنوان حق بیمه خانوار هزینه کرده است و همچنین روند تغییرات این سهم در طی یک دوره زمانی، لزوم ابزار مورد استفاده ما برای تحلیل و تبیین مسئله خواهد بود.

همچنین برای نشان دادن اهمیت صنعت بیمه در اقتصاد خانواده از مفهوم کشتش درآمدی استفاده می‌کنیم که میزان ضروری بودن یا غیرضروری بودن یک کالا یا خدمت را در سبد هزینه خانوار به ما نشان می‌دهد.

علاوه بر موارد فوق می‌توان از مفهوم درآمد واقعی برای تبیین میزان رویکرد خانوارها به صنعت بیمه استفاده کرد. به این ترتیب که هر خانوار سالیانه مبلغی برای حق بیمه در زمینه‌های مختلف پرداخت می‌کند اما در طی زمان با توجه به مسئله تورم، زمانی

می‌توانیم از روند مثبت یا منفی این تخصیص بودجه مطمئن باشیم که تورم را از درآمد خانوار حذف کنیم و سهم هزینه‌های بیمه را در بودجه خانوار با درآمد واقعی‌اش بسنجیم.

داده‌های مورد استفاده در این گزارش از نتایج آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار که مرکز آمار ایران هر ساله به روش نمونه‌گیری انجام می‌دهد استخراج شده است و مناطق شهری را در بر می‌گیرد. با اعتماد بیشتری که به اطلاعات مربوط به هزینه وجود دارد، از کل هزینه‌ای که خانوارها برای کالا و خدمات انجام داده‌اند به عنوان کل درآمد استفاده شده است. مهم‌ترین محدودیتی که در تحقیق با آن روبه‌رو بوده‌ایم عدم تطابق کامل عناوین موجود در بین رشته‌های بیمه بازرگانی در صنعت بیمه با عناوین انتخاب شده در پرسش‌نامه مرکز آمار ایران است. با این وجود، جمع مبالغی را که تحت عناوین زیر در پرسش‌نامه مرکز آمار به عنوان حق بیمه پرداختی خانوارها ارائه شده است به عنوان کل هزینه‌ای که خانوار برای بیمه انجام داده (پرداخت حق بیمه) در نظر گرفته‌ایم. این عناوین عبارتند از:

۱. حق بیمه حوادث (انفرادی و جمعی)
۲. حق بیمه بار و تصادفات (ناشی از حمل و نقل)
۳. حق بیمه منزل شخصی و اثاث (آتش سوزی، سیل، زمین لرزه و ...)
۴. حق بیمه وسایل نقلیه شخصی
۵. سایر انواع بیمه (بیمه‌های صادره توسط شرکت‌های بیمه بازرگانی)

نکته آخر این که داده‌های مورد استفاده به طور سرانه تنظیم شده است، یعنی رقمی که در مقابل هر یک از اقلام بیمه نوشته شده به منزله هزینه یک فرد نماینده خانوار است. به عبارت بهتر اقلام کل با بعد خانوار تعدیل شده است. این مسئله به این صورت گرفته است که اطلاعات سال‌های ۱۳۶۲-۱۳۷۳ به صورت سرانه پردازش و ارائه شده است و لذا در سال‌های بعد تا سال ۱۳۷۶ نیز ارقام ابتدا سرانه شده‌اند که داده‌ها در طول دوره یکدست باشند.

بودجه خانوار و سهم حق بیمه

هر فرد در سال ۱۳۷۶ یعنی در سال پایانی دوره مورد بررسی به طور متوسط ۶/۲۸۰۹ هزار ریال درآمد داشته است، که از این مبلغ فقط ۵۸۸۹ ریال آن را صرف هزینه‌های

بیمه (پرداخت حق بیمه) کرده است. در سال قبل از آن نیز درآمد سرانه بالغ بر $۲۳۰۴/۳$ هزار ریال است که فقط ۳۴۵۴ ریال برای حق بیمه‌های مختلف پرداخت شده است. اطلاعات مزبور در جدول ۱ آورده شده است. ملاحظه می‌شود که سهم کل حق بیمه در درآمد کل در طی دو سال آخر به ترتیب $۰/۱۵$ و $۰/۲۱$ درصد است. ناگفته پیداست که این مبلغ و یا این سهم بسیار ناچیز محسوب می‌شود و حکایت از نقش و جایگاه اندک بیمه در بین خانوارها دارد.

ناچیز بودن این سهم ممکن است ناشی از عللی مانند غیر ضروری بودن بیمه از نظر خانوار و محدودیت بودجه و همچنین شناخت ناکافی از صنعت بیمه و مزایای آن باشد. برای این که بتوانیم از رویکرد خانوارها به بیمه شناخت بهتری به دست آوریم سهم حق بیمه را در کل بودجه خانوار در طی یک دوره زمانی مورد توجه قرار می‌دهیم. همان طور که در جدول مشاهده می‌شود، حق بیمه سرانه پرداخت شده در سال ۱۳۶۲ کلاً برابر با ۶۵ ریال بوده است که طی یک روند افزایشی به ۵۸۸۹ ریال در سال پایانی یعنی ۱۳۷۶ می‌رسد.

این افزایش در مبلغ هزینه شده در مورد بیمه را نمی‌توان به طور مطلق نشان از بهبود رویکرد خانوارها به صنعت بیمه دانست زیرا درآمد سرانه نیز به طور مداوم در طی دوره مورد نظر افزایش یافته است. نمودار ۱ روند حق بیمه پرداخت شده را در طی دوره نشان می‌دهد. درآمد سرانه بر طبق اطلاعات موجود در سال ۱۳۶۲ بالغ بر $۲۴۸/۷$ هزار ریال بوده است که به $۲۸۰۹/۶$ هزار ریال در سال ۱۳۷۶ می‌رسد و تقریباً با سرعت مشابهی افزایش یافته است. اما می‌توان با تکیه بر سهمی از بودجه کل که به بیمه اختصاص می‌یابد و ملاحظه روند آن به نتایج روشن‌تری دست یافت. سهم حق بیمه در درآمد کل در سال ۱۳۶۲ حدود $۰/۰۳$ درصد بوده است که تا سال‌های ۱۳۶۸ و ۱۳۶۹ نه تنها افزایش محسوس نداشته که کاهش نیز یافته است به طوری که در این سال‌ها به حد بسیار اندکی (حدود $۰/۰۱$ درصد) می‌رسد.

اما از سال ۱۳۷۰ مجدداً همزمان با رونق اقتصادی سال‌های پس از جنگ روند رو بهود آغاز شده و این سهم ابتدا به $۰/۰۵$ درصد و در نهایت در پایان دوره به $۰/۲۱$ درصد می‌رسد. البته این رقم در کل بودجه سهم مهمی محسوب نمی‌شود اما به طور مطلق باید گفت که افزایش چشمگیری وجود داشته است و از رویکرد رو به رشد خانوارها به صنعت بیمه نشان دارد.

کشش درآمدی قیمتی و سهم هزینه‌های بیمه

یکی از شاخص‌ها و ابزاری که به ما در شناختن جایگاه صنعت بیمه در بین خانوار کمک می‌کند استفاده از کشش درآمدی است. این مفهوم نشان می‌دهد که در صورت تغییر در درآمد کل، تقاضا برای یک کالا یا خدمت با چه شدتی تغییر می‌کند. گاهی کمبود تقاضا برای یک کالا یا خدمت به دلیل محدودیت‌های شدید درآمدی (بودجه) است. لذا تقاضا برای آنها به بودجه حساسیت زیادی دارد.

کشش درآمدی تقاضا بر طبق تعریف عبارت است از درصد تغییرات تقاضا به درصد تغییرات درآمد برای کالا یا خدمت مورد نظر که اگر رابطه بین درآمد و تقاضا برای کالا را به صورت خطی نشان دهیم:

$$Ins = \alpha + \beta m + \gamma p$$

$$\eta = \frac{\partial Ins}{\partial m} \times \frac{m}{Ins} \quad \text{کشش درآمدی از رابطه:}$$

محاسبه می‌شود و در حالت لگاریتمی به صورت:

$$\ln Ins = \alpha + \beta \ln m + \gamma \ln p$$

$$\eta = \frac{\partial \ln Ins}{\partial \ln m} = \beta \quad \text{خواهد بود.}$$

به طریق مشابه کشش قیمتی تقاضا عبارت از درصد تغییرات تقاضا به درصد تغییرات قیمت می‌باشد و اگر آن را به صورت لگاریتمی نشان دهیم خواهیم داشت.

$$\epsilon = \frac{\partial \ln Ins}{\partial \ln p} = \gamma$$

برای تخمین تابع فوق و محاسبه کشش درآمدی و قیمتی از داده‌های مقطعی سال ۱۳۷۶ استفاده می‌کنیم.

داده‌های جدول ۲ همان داده‌های سرانه در مورد درآمد کل و کل حق بیمه پرداخت شده خانوار است که این بار به ۱۰ گروه اصلی (دهک‌ها) از کم درآمد تا پر درآمد تفکیک شده است و می‌توان از این طریق روند تغییرات در درآمد کل را با روند تغییرات در میزان حق بیمه اختصاص یافته مقایسه کرد.

بر اساس مدل لگاریتمی برآورد شده برای سال ۱۳۷۶ نتایج زیر حاصل شد:

$$\ln Ins = -\sqrt{7} - 0/48 \ln p + 1/3 \ln m$$

$$(-\sqrt{7}) \quad (-1/9) \quad (3/9)$$

$$R^2 = 0/95 \quad D.W = 2/1 \quad F = 94/5$$

که در آن کشش درآمدی و قیمتی از رابطه فوق $\eta = 1/3$ ، $\epsilon = -0/48$ به دست می آید. و بدین معناست که در مقابل هر یک درصد افزایش در درآمد کل تقاضا برای بیمه به میزان $1/3$ درصد افزایش می یابد در مقابل با هر یک درصد افزایش در قیمت ها تقاضا برای بیمه $0/48$ درصد کاهش می یابد، یعنی هزینه کردن برای بیمه حساسیت زیادی به درآمد خانوارها دارد. به عبارت دیگر می توان گفت که یکی از محدودیت های جدی در رویکرد خانوارها به صنعت بیمه درآمد است و بیمه از نظر آنها کالایی لوکس و یا غیر ضروری به شمار می رود و تنها در شرایطی که مازاد درآمدی، پس از صرف هزینه های ضروری خود داشته باشند، به آن روی خواهند آورد. ضمن آن که کشش قیمتی نشانگر کم کشش بودن بیمه است.

درآمد واقعی و سهم هزینه های بیمه

ملاحظه شد که بیمه در بین خانوارها جایگاه مهمی ندارد اما نتایج نشان می دهد که همین رویکرد اندک نیز امیدوار کننده است زیرا سهم آن در طی زمان در درآمد کل افزایش یافته است. می توان علاوه بر مسئله افزایش سهم در طی زمان، روند آن را با درآمد واقعی نیز مقایسه کرد و به نتیجه گیری مطمئن تری دست یافت.

می دانیم که تورم همواره نقش مهمی داشته است. افزایش قدرت خرید خانوارها زمانی اتفاق می افتد که نرخ افزایش درآمد کل بیشتر از نرخ تورم باشد زیرا همواره بخش مهمی از درآمد به علت وجود تورم از بین می رود.

در جدول ۳ درآمد جاری و واقعی آورده شده است. درآمد واقعی با تعدیل درآمد جاری توسط شاخص قیمت مصرف کننده (CPI) به دست آمده است. آن چه تاکنون در مورد درآمد کل و حق بیمه کل گفتیم بر اساس ارقام جاری بود. اما اکنون با ملاحظه شاخص قیمت ها می بینیم که درآمد واقعی در برخی از سال ها کاهش و در برخی از سال ها افزایش یافته است. درآمد جاری در سال ۱۳۷۶ بالغ بر $2809/6$ هزار ریال است اما همین درآمد با قیمت های ثابت سال $69(100=69)$ به $5220/4$ هزار ریال کاهش می یابد رقم اخیر در حقیقت درآمد واقعی یا قدرت خرید واقعی را نشان می دهد.

درآمد به قیمت های جاری معمولاً روندی افزایشی دارد اما درآمد واقعی بسته به

شاخص تورم ممکن است افزایش یا کاهش یابد. بر اساس اطلاعات جدول مزبور، ملاحظه می‌شود که درآمد واقعی برخلاف درآمد جاری در بسیاری از سال‌ها کاهش یافته است. حال می‌خواهیم بدانیم که با نوسان در درآمد واقعی سهمی از بودجه که به هزینه‌های بیمه‌ای اختصاص می‌یابد چگونه در طی زمان تغییر کرده است. برای این منظور می‌توانیم درآمد واقعی و روند آن را با سهم حق بیمه پرداخت شده در کل بودجه مقایسه کنیم. انتظار ما آن است که هر جا درآمد واقعی کاهش یافته باشد سهم حق بیمه در درآمد کل کاهش یابد، اما شواهد نشان می‌دهد که با وجود کاهش کلی در درآمد واقعی به ویژه از سال‌های ۱۳۷۳ تا ۱۳۷۶ حق بیمه افزایش یافته است.

این رویکرد به صنعت بیمه با وجود افزایش نیافتن قدرت خرید خانوار، بسیار امیدوارکننده است و در شناساندن بیمه و مزایای آن به مردم توفیق نسبی نشان می‌دهد. در نمودار ۲ روند سهم حق بیمه از درآمد کل با روند آن از درآمد واقعی مقایسه شده است.

سهم حق بیمه در بین دهک‌های درآمدی

ارقامی که در مورد درآمد کل سرانه و حق بیمه پرداخت شده سرانه در قسمت‌های قبل بدان اشاره کردیم، ارقامی است که از میانگین درآمد ۱۰ گروه اصلی درآمدی (دهک‌ها) به دست آمده است. این ۱۰ گروه هر کدام نماینده ۱۰ درصد جامعه هستند و از ضعیف‌ترین (کمترین درآمد) تا قوی‌ترین (بالاترین درآمد) ردیف شده‌اند.

بدیهی است که انتظار داریم با افزایش در درآمد، میزان تقاضا برای بیمه‌های بازرگانی افزایش یابد و البته اطلاعات موجود نیز این امر را نشان می‌دهد.

در جدول ۲ حق بیمه پرداختی و درآمد کل دهک‌ها برای سال ۱۳۷۶ درج شده است. اشاره شد که هر فرد به طور متوسط ۲۸۰۹/۶ هزار ریال درآمد داشته است اما این رقم در دهک اول ۱۳۶۵/۶ هزار ریال و در دهک دهم ۵۸۰۴ هزار ریال بوده است یعنی بیش از چهار برابر اختلاف بین درآمدهای پایین و بالا وجود دارد.

حال تفاوت مشابهی در میزان حق بیمه پرداختی نیز وجود دارد. دهک اول به طور سرانه ۳۷۲ ریال و دهک دهم ۱۹۱۱۰ ریال حق بیمه پرداخت کرده‌اند. تا زمانی که از گروه‌های کم درآمد به سمت بالاتر می‌رویم پرداخت حق بیمه روندی کاملاً صعودی

دارد و سرعت آن بسیار بیشتر از سرعت افزایش در درآمد کل است. یعنی با افزایش درآمد، تقاضا برای بیمه با سرعت بیشتری از آن، افزایش یافته است. این همان چیزی است که در بحث کشش درآمدی به گونه‌ای دیگر بدان اشاره شد.

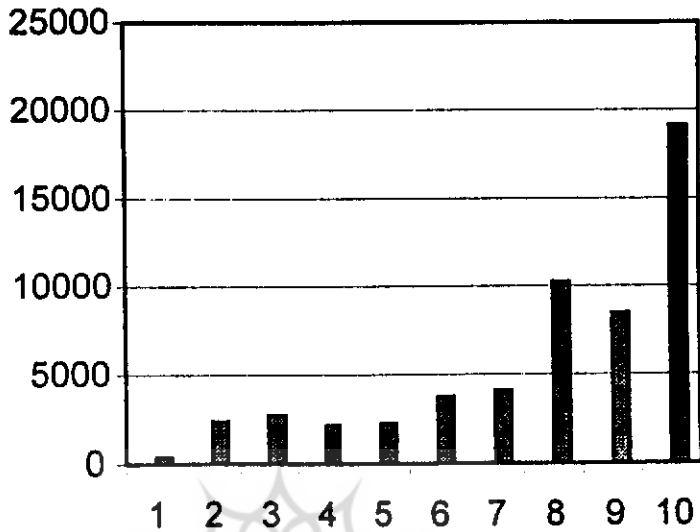
سهم حق بیمه در کل درآمد در دهک اول ۰/۰۳ درصد و در دهک دهم ۰/۳۳ درصد است. بنابراین می‌توانیم اذعان کنیم که همین رویکرد اندک خانوارها به صنعت بیمه به طور عمده در طبقات پر درآمد مشاهده می‌شود. و یک بار دیگر بر این نکته می‌توان تاکید کرد که محدودیت‌های درآمدی و توان مالی اندک، سدی محکم برای توجه به استفاده خانوارها از مزایای بیمه‌ای است.

نتیجه‌گیری

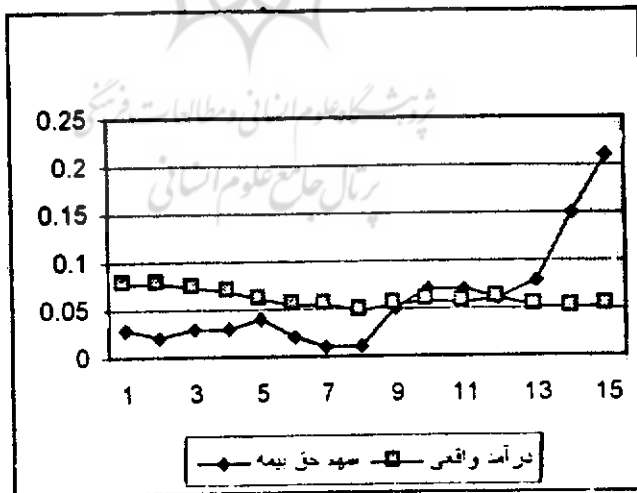
نتایج نشان داد که بیمه‌های بازرگانی در سبد هزینه خانوار بسیار بی‌اهمیت است و سهم اندکی از کل درآمد یا بودجه آنها را به خود اختصاص می‌دهد و نوعی هزینه بیمه‌ای برای کالای غیرضروری و لوکس به شمار می‌رود.

همین سهم اندک نیز بیشتر حاصل توجه طبقات پر درآمد و استفاده آنها از مزایای بیمه‌ای بوده است. اما با وجود نقش و جایگاه کوچک بیمه‌های بازرگانی در اقتصاد خانواده، روند امیدوارکننده و رو به رشدی ملاحظه می‌شود. و این رویکرد مثبت در حالی است که درآمد واقعی افزایش نیافته است. بنابراین می‌توان گفت که توفیق نسبی در جلب خانوارها به سمت استفاده از مزایای بیمه‌ای وجود داشته است.

نمودار ۱. کل حق بیمه پرداختی به تفکیک دهک‌ها، سال ۱۳۷۶

نمودار ۲. مقایسه درآمد واقعی و سهم حق بیمه، ۱۳۶۲ - ۱۳۷۳

جدول ۱. حق بیمه پرداخت شده و سهم آن در کل بودجه، ۱۳۶۲-۱۳۷۶

سال	کل حق بیمه سرانه پرداخت شده (ریال)	سهم حق بیمه در کل بودجه (درصد)
۱۳۶۲	۶۵	۰/۰۳
۱۳۶۳	۶۲	۰/۰۲
۱۳۶۴	۶۹	۰/۰۳
۱۳۶۵	۶۹	۰/۰۳
۱۳۶۶	۱۶۳	۰/۰۴
۱۳۶۷	۱۰۳	۰/۰۲
۱۳۶۸	۵۹	۰/۰۱
۱۳۶۹	۴۴	۰/۰۱
۱۳۷۰	۳۳۴	۰/۰۵
۱۳۷۱	۵۳۵	۰/۰۷
۱۳۷۲	۶۹۹	۰/۰۷
۱۳۷۳	۹۲۴	۰/۰۶
۱۳۷۴	۱۵۵۲	۰/۰۸
۱۳۷۵	۳۴۵۴	۰/۱۵
۱۳۷۶	۵۸۸۹	۰/۲۱

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار.

جدول ۲. حق بیمه سرانه و سهم آن در کل بودجه، سال ۱۳۷۶ (واحد/ریال)

دهکها	حق بیمه پرداخت شده (ریال)	بودجه کل (ریال)	سهم کل حق بیمه در بودجه (درصد)
۱	۳۷۲	۱۳۶۵۶۲۸	۰/۰۳
۲	۲۳۸۱	۱۵۶۹۶۲۵	۰/۱۵
۳	۲۷۱۴	۱۷۴۹۵۸۲	۰/۱۶
۴	۲۱۲۸	۲۰۲۶۰۷۹	۰/۱۱
۵	۲۲۳۷	۲۱۹۴۴۵۰	۰/۱۰
۶	۳۷۴۰	۲۵۱۸۸۵۹	۰/۱۵
۷	۴۰۷۵	۲۸۴۷۷۵۶	۰/۱۴
۸	۱۰۲۲۹	۳۲۴۴۳۲۳	۰/۳۲
۹	۸۵۰۶	۳۸۲۲۸۶۳	۰/۲۲
۱۰	۱۹۱۱۰	۵۸۰۴۰۳۰	۰/۳۳
متوسط	۵۸۸۹	۲۸۰۹۶۵۵	۰/۲۱

مأخذ: مرکز آمار ایران، آمار تفصیلی بودجه خانوار شهری و محاسبات گروه تحقیق.

جدول ۳. درآمد واقعی خانوارها، ۱۳۶۲-۱۳۷۶ (به ریال)

سال	شاخص قیمت	درآمد جاری	درآمد واقعی
۱۳۶۲	۳۲/۵۴	۲۴۸۷۷۶	۷۶۴۵۳۱
۱۳۶۳	۳۵/۹۱	۲۷۶۹۹۰	۷۷۱۲۸۷
۱۳۶۴	۴۸/۳۸	۲۸۲۳۵۲	۷۳۵۷۰۰
۱۳۶۵	۴۷/۷۸	۳۲۸۹۶۹	۶۹۲۸۹۷
۱۳۶۶	۶۰/۶۳	۳۶۴۳۸۹	۶۰۱۰۱۲
۱۳۶۷	۷۸/۱۵	۴۲۷۷۷۰	۵۴۷۳۹۷
۱۳۶۸	۹۱/۷۸	۴۸۹۴۹۷	۵۳۳۳۳۷
۱۳۶۹	۱۰۰/۰۰	۴۸۳۷۸۱	۴۸۳۷۸۱
۱۳۷۰	۱۱۹/۵۹	۶۵۸۰۵۲	۵۵/۰۲۷۴
۱۳۷۱	۱۴۵/۴۶	۸۳۸۳۷۷	۵۷۶۳۴۲
۱۳۷۲	۱۸۴/۴۰	۱۰۳۳۰۶۵	۵۶۰۲۳۰
۱۳۷۳	۲۴۹/۳۰	۱۵۳۰۰۹۴	۶۱۳۷۵۶
۱۳۷۴	۳۷۲/۴	۱۹۱۷۲۰۰	۵۱۴۸۲۳
۱۳۷۵	۴۵۸/۸	۲۳۰۴۳۰۷	۵۰۲۲۴۷
۱۳۷۶	۵۳۸/۲	۲۸۰۹۶۵۵	۵۲۲۰۴۷

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار.

راهکارها و پیشنهادها

در خصوص رشد بیشتر صنعت بیمه به ویژه بیمه‌های اشخاص در بین خانوارها می‌توان پیشنهادهای زیر را در نظر گرفت:

۱. در خصوص بیمه‌های اشخاص به ویژه حوادث و درمان انفرادی و خانواده به نظر می‌رسد که طرح و اجرای این بیمه‌ها برای خانوارها هنوز به طور جدی پیگیری نشده و سابقه طرح آن نیز کوتاه بوده است. لذا اولین گام تعیین تکلیف جدی بیمه‌های حوادث و درمان انفرادی و خانواده و تبلیغ وسیع آن در بین خانوارهاست.

۲. نظام اطلاع رسانی برای مصرف کنندگان و خریداران بیمه باید شفاف‌تر شود تا بتوانند در هنگام خرید بیمه از کلیه مزایای آن و نیز محدودیت‌های آن مطلع شوند. در این زمینه نقش نمایندگان مهم است.

۳. نظام تعرفه‌ای بیمه، خریداران بیمه را به خصوص در بخش خانوار با مشکل تصمیم‌گیری مواجه می‌کند. به نظر می‌رسد که ساده سازی این نظام در هنگام معرفی به خانوارها لازم است.

۴. با ملاحظه محدودیت‌های درآمدی خانوارها و فقر مالی آنها باید شرایط ویژه و

خاصی از بیمه‌های اشخاص به ویژه در بخش عمر که در حد توان مالی آنها باشد، به آنان معرفی شود.

۵. مسئله تورم به خصوص در بیمه‌های عمر در نظر گرفته شود. بیمه‌های عمر و پس انداز باید نرخ‌هایی حداقل بهتر از کارمزد بانکی داشته باشند.

۶. کسش پذیری از نظر قیمت نشان می‌دهد که شاید بتوان در برخی از رشته‌ها با کاهش قیمت به بازار بزرگ‌تری دست پیدا کرد.

۷. شناخت بهتر ترکیب هزینه‌های خانوار و یا هزینه‌هایی که می‌توان برای آن رشته‌هایی خاص از بیمه را ارائه و مطرح کرد بسیار مفید است.

۸. عمده خانوارهایی که سرپرست آنها مزدبگیران بخش دولتی و خصوصی‌اند احتمالاً به نوعی تحت پوشش بیمه‌های مشابه در تأمین اجتماعی هستند لذا بازار اصلی را باید در بین خانوارهایی که سرپرست خانوار از کارفرمایان - صاحبان حرف و مشاغل است جست و جو کرد. تبلیغات ضرورت دارد و بازاریابان در این زمینه بیشتر باید کار کنند.

۹. اعمال حق صدور در برخی از رشته‌های بیمه معطوف به خانوار برای نمایندگان می‌تواند مفید باشد.

۱۰. وجود بیمه‌های دولتی و عدم رقابت در بین شرکت‌های بیمه نیز از عوامل غافل ماندن خانوارها به عنوان بازاری برای بیمه است. شرکت‌های دولتی تمایل زیادی به آن نشان نمی‌دهند لذا باید شرکت‌های خصوصی و نمایندگان را حتی المقدور در بخش خانوار فعال تر کرد.

۱۱. تبلیغات امری ضروری است حتی خانوارهای متمول هم توجه چندانی به بیمه‌های بازرگانی ندارند. در این زمینه بازاریابان باید تلاش بیشتری انجام دهند.

منابع

۱. فرهادی، منوچهر، اصول و مفاهیم بیمه‌های بازرگانی، تهران، شرکت سهامی بیمه البرز، ۱۳۷۶.
۲. دستباز، هادی، اصول و کلیات بیمه‌های اشخاص، تهران، دانشگاه علامه طباطبایی، ۱۳۷۲.
۳. کریمی، آیت، کلیات بیمه، تهران، بیمه مرکزی ایران، ۱۳۷۶.

۴. قره باغیان، مرتضی، «ارتباط بیمه‌های زندگی و رفاه اجتماعی»، فصلنامه صنعت بیمه، ش ۴۷.
۵. محمد سالم، ستار، «بیمه و رشد اقتصادی»، فصلنامه صنعت بیمه، ۱۳۶۸.
۶. کاردگر، ابراهیم، «تعیین عوامل مؤثر بر بیمه‌های زندگی در صنعت بیمه کشور»، (پایان‌نامه)، تهران، دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۷۶.
۷. فتحی زاده، حمید، «بررسی عوامل مؤثر بر بازار بیمه اشخاص در ایران»، (پایان‌نامه)، دانشگاه مازندران، ۱۳۷۶.
۸. «گزارش بازار جهانی بیمه»، فصلنامه صنعت بیمه، ش ۴۶.
۹. تحولات بیمه‌های بازرگانی در ایران، تهران، بیمه مرکزی ایران، ۱۳۷۲.
۱۰. سری زمانی آمارهای اقتصادی، تهران، سازمان برنامه و بودجه، دفتر اقتصاد کلان، ۱۳۷۶.
۱۱. «نتایج تفصیلی از هزینه و درآمد خانوار». مرکز آمار ایران. سالهای مختلف.
۱۲. «گزارش شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی بانک مرکزی ج.ا.ا. سالهای مختلف.
۱۳. جعفرزاده، علی، «بررسی اثرات تورم بر بازار بیمه»، (پایان‌نامه)، دانشگاه مازندران، ۱۳۷۶.
۱۴. نتایج تفصیلی آمارگیری از خصوصیات اجتماعی و اقتصادی خانوار، سرشماری عمومی نفوس و مسکن، مرکز آمار، ۱۳۷۵.
۱۵. هزینه و درآمد خانوارهای شهری، تهران، مرکز آمار ایران، ۱۳۷۶.

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی